

THE “MATERIAL OBJECT”-“IMMEDIATE EFFECT” CORRELATION AS PART OF THE INDICTMENT RULE

Author: Nelu Dorinel POPA*

Abstract: *It is well known that in the area of criminal law, and not only, has indictment represented one of the most important concepts. It is not less important to correctly and wholly define this concept. For a better definition of indictment, doctrine introduces as distinct entities the legal object, the material object, the subjects involved, the time and the place, and consequently indictment becomes a complex concept, which comprises different constitutive groups that are hierarchically arranged. This paper approaches and highlights the “material object” and “immediate effect” correlation as part of the indictment rule.*

Keywords: *Indictment, Material Object, Immediate Effect, Criminal Law.*

JEL Classification: *K14*

1. În doctrina română, conținutul incriminării este definit ca *totalitate a condițiilor cerute de lege ca o faptă să constituie infracțiune*.

Autorii români au admis că pot exista perspective diferite din care conținutul incriminării să fie studiat, și că din perspectiva părții generale a dreptului penal, conținutul incriminării n-ar putea fi analizat decât elaborând conceptul de *conținut generic* de incriminare, în componența căruia ar intra totalitatea elementelor comune conținuturilor specifice de incriminare¹.

Acest conținut poate fi subdivizat în *conținutul generic obiectiv* (când se referă la latura obiectivă a conținutului incriminării) și *conținutul generic subiectiv* (când se referă la latura subiectivă a conținutului incriminării).

Din conținutul generic obiectiv fac parte condițiile privitoare la activitatea incriminată (elementul material), urmarea imediată (rezultatul) și legătura de cauzalitate. Din conținutul generic subiectiv fac parte elementul subiectiv (intenția, culpa, praeterintenția), care se întrește cu anumite condiții esențiale (mobil, scop, premeditare).

---

* PhD. Candidate, Police Officer, Police Inspectorate of Mureș County.

¹ A se vedea G. Antoniu, *Reflecții asupra structurii normei de incriminare*, în *Revista de drept penal*, nr. 3, 1998, p. 16.

Pentru definirea mai clară a conținutului incriminării, doctrina introduce ca entități distincte *obiectul juridic*, *obiectul material*, *subiecții*, *locul și timpul*, incriminarea devenind astfel un concept complex din structura căreia fac parte astfel diferite grupuri de realități constitutive ierarhizate între ele.

2. Pentru prima dată în doctrina penală românească, o descriere a conținutului incriminării a fost realizată la începutul secolului XX de către Ion Tanoviceanu, care aprecia în volumul I al *Tratatului său de Drept și Procedură Penală* că elementele infracțiunii constau într-un *subiect activ* care săvârșește infracțiunea, un *obiect pasiv* care suferă de pe urma infracțiunii și o *acțiune sau inacțiune* pe care legea a sancționat-o penalicește².

S-a mai afirmat de către același autor că nu întotdeauna obiectul infracțiunii se identifică cu victima acestuia, astfel că o infracțiune presupune mai exact următoarele: un *subiect activ* - *infractorul*; un *subiect pasiv* - *victima*; un *obiect material* - *fința sau lucrul către care se îndreaptă infracțiunea*; un *obiect juridic* - *textul de lege violat*; o *acțiune sau inacțiune generatoare a rezultatului pedepsibil*.

În lipsa altor elemente componente, considerăm că rezultatul infracțiunii este încorporat, respectiv subînțeles, fie în cadrul obiectului material, în cazul infracțiunilor care au un astfel de obiect, fie în cadrul subiectului pasiv, după caz.

În privința subiectului pasiv, același autor a făcut următoarele aprecieri: la infracțiunile contra persoanei, termenul de obiect pasiv este înlocuit cu cel de subiect pasiv, întrucât nu întotdeauna victima unei infracțiuni, deci subiectul pasiv, este și obiectul infracțiunii. La delictele contra proprietății, obiectul infracțiunii este un bun mobil sau imobil, iar subiectul pasiv este proprietarul păgubit. În accepțiunea altor autori, părerile au fost împărțite: o parte au considerat că în orice infracțiune, subiectul pasiv este societatea, alții au apreciat ca subiect pasiv, persoana sau lucrul asupra căruia s-a produs atacul injust, în timp ce o ultimă categorie de autori au considerat ca subiect pasiv al infracțiunii persoana al cărui drept sau interes a fost lezat.

Obiectul material a fost apreciat ca fiind lucrul sau persoana asupra căreia se execută direct atacul injust. După unii autori ai vremii, obiectul material a mai fost denumit și corp delict (*corpus delicti*) ca reprezentând întreaga materialitate a infracțiunii.

Deși autorul nu a inclus printre elementele infracțiunii și rezultatul, la tratarea capitolului consacrat consumării infracțiunii, remarcă totuși că există situații când momentul consumativ al infracțiunilor este confundat cu realizarea rezultatului ilicit urmărit de infractor. Însă nu la toate infracțiunile momentul consumativ este subordonat realizării unui rezultat anumit (obiectivitate materială), existând multe situații la care acest rezultat este indiferent pentru consumarea infracțiunii, care este subordonată la rându-i doar exteriorizării intenției autorului de a înfrânge comanda penală printr-un început de executare.

Autorul sesizează totuși, încă de la acea dată, clasificarea infracțiunilor în materiale și formale, după cum este sau necesară obținerea vreunui rezultat cerut de lege.

Mai mult, s-a mai concluzionat că cele mai multe infracțiuni nu sunt săvârșite pentru ele însele, ci servesc mai mult ca un mijloc pentru realizarea unui anumit scop urmărit de infractor; de aceea, s-a spus că infracțiunea este *rezultatul imediat* voit de

---

² A se vedea I. Tanoviceanu, *Tratat de drept și procedură penală*, vol. I, Tipografia Curierul Judiciar, București, 1924, pp. 370 și urm.

infractor, iar scopul, în vederea căruia a săvârșit infracțiunea, este *rezultatul îndepărtat*.

3. Profesorul Dongoroz sesiza încă din 1939, în *Tratatul* său, că la baza realizării conținutului incriminării, se vor avea în vedere *interesul ocrotit și răul* în contra căruia se realizează ocrotirea, aceste două noțiuni stând la baza realizării normei incriminatoare³.

Aceste două noțiuni nu sunt altceva decât *obiectul juridic* - dat de *interesul* pe care norma penală îl ocrotește - și *urmarea imediată* - reprezentată de *răul* în contra căruia legea a înțeles să reacționeze.

Urmarea imediată se înfățișează într-o primă accepțiune, ca și o *urmare fizică*, în sensul modificării pe care activitatea fizică o produce în lumea exterioară. Când modificarea se prezintă sub forma unor consecințe materiale, substanțiale, ne aflăm în prezența infracțiunilor materiale, de rezultat (furt, distrugere, omor etc.), pe când consecințele nemateriale, duc la crearea unei stări noi, alta decât cea anterioară, proprii infracțiunilor formale, de atitudine (amenințare, insultă, calomnie etc).

În acest context, *starea* este definită ca fiind urmarea firească a procesului dinamic, adică a trecerii energiei fizice dintr-o poziție în alta, deci a existenței activității fizice în sine (de exemplu, în cazul unei injurii, trecerea de la o stare de liniște și respect la o stare contrarie), în timp ce *rezultatul* este considerat ca o realizare substanțială a procesului dinamic, respectiv o transformare materială adusă obiectului asupra căruia a căzut activitatea fizică (de exemplu, distrugerea unui lucru, uciderea unui om etc).

Nu trebuie confundată infracțiunea de pericol cu cea de rezultat. Astfel, la infracțiunea formală ne aflăm în situația când în conținutul incriminării nu se cere un rezultat material, chiar dacă acest rezultat se produce (de exemplu, la insultă, deși subiectul pasiv a fost jenat, a avut de suferit, chestiuni care pot fi totuși cuantificate, totuși, nu se cere a se face dovada acestei suferințe).

La infracțiunile de rezultat însă, se cere insistent un asemenea rezultat, ca și condiție a incriminării, sens în care rezultatul se poate răsfrânge atât asupra unui obiect material, cât și asupra unuia nematerial (de exemplu, la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor publice, conform art. 248 C.pen. se cere condiția tulburării însemnate a bunului mers al unui organ sau instituții de stat – rezultat nematerial; această tulburare poate fi de asemenea, evaluată, dar, în principiu, rămâne o tulburare, o urmare nematerială).

Alături de urmarea fizică, profesorul Dongoroz a introdus și categoria *urmării juridice*, despre care apreciază că se poate înfățișa, fie sub forma unei vătămări (consecință directă, fizică asupra obiectului material), fie sub forma unei stări de pericol, o situație alta decât cea anterioară (consecință directă asupra obiectului imaterial)⁴. Mai târziu, însă, tocmai pentru a scăpa de aceste numeroase criterii de delimitare a categoriei urmărilor, traduce urmarea materială, imediată printr-o urmare asupra relațiilor sociale, trecând direct la urmarea juridică, căutând astfel să o simplifice.

Din aceste considerente, dacă vătămarea se manifestă pe planul relațiilor sociale, poate constitui o stare de pericol, iar dacă aceasta devine efectivă, atunci se manifestă și pe planul urmărilor juridice.

---

³ A se vedea V. Dongoroz, *Drept penal* (reeditarea ediției din 1939), Editura Societății Tempus&Asociația Română de Științe Penale, București, 2000, p. 179.

⁴ A se vedea V. Dongoroz, *op. cit.*, p. 180.

Infracțiunile la care incriminarea are în vedere o vătămare se numesc infracțiuni de leziune, iar cele la care se are în vedere simplul pericol se numesc infracțiuni de pericol.

Aceste idei sunt preluate și mai târziu în *Explicațiile Teoretice*, unde autorul remarcă faptul că urmarea imediată este totdeauna un rezultat, caracterizat fie într-o stare de pericol, fie într-o vătămare materială, ambele constituind atingeri aduse valorii sociale apărate de legea penală și deci relațiilor sociale a căror ocrotire depinde de această⁵.

Totodată, se face distincție între urmarea imediată (rezultatul) care are existență juridică deosebită de consecințele subsecvente ale infracțiunii; de existența urmării imediate depinde existența infracțiunii, pe când consecințele subsecvente (grave sau deosebit de grave) pot fi o cauză de agravare (ex: art. 209, alin. 4; art. 215-1, alin. 2 C.pen.).

4. Se poate aprecia la modul general însă, că urmările sunt de pericol (de exemplu, oricât de mult s-ar fura, viața socială nu poate fi tulburată în așa măsură încât să se aprecieze că respectiva faptă ar constitui o infracțiune gravă).

Deși rezultatul fizic, natural și cel juridic ar putea fi privite ca două moduri de a concepe rezultatul, care se exclud unul pe altul, nu se poate trece cu vederea că acțiunea (inacțiunea) care produce rezultatul natural, prezentând și însușirea de a aduce atingere valorilor sociale ocrotite de lege, în anumite limite uneori, cele două modalități de rezultat ajung inevitabil să se completeze⁶.

5. Un raționament asemănător se folosește și-n cazul analizei *obiectului material* și al clasificării infracțiunilor în funcție de această entitate. Trebuie precizat însă că urmarea se proiectează, după caz, fie în vătămarea adusă obiectului material (la infracțiunile de rezultat), fie în atingerea adusă împotriva valorilor sociale împotriva cărora este îndreptată infracțiunea (la infracțiunea de pericol).

Conform unor păreri din doctrină, prin obiectul material se înțelege bunul, lucrul sau valoarea asupra căruia se îndreaptă acțiunea-inacțiunea incriminată și, totodată, asupra căruia se răsfrâng urmările acțiunii - inacțiunii și prin care se aduce atingere relațiilor sociale ocrotite de norma de drept penal⁷. În acest caz, după cum se poate observa, obiectul material reprezintă baza la care se raportează și se corelează ceilalți termeni ai infracțiunii, respectiv elementul material, urmarea imediată și obiectul juridic.

Într-o altă accepțiune, se apreciază că activitatea ilicită este o manifestare exterioară a subiectului, o comportare sesizabilă prin simțuri, exprimând o voință de a modifica, de a schimba ceva din lumea exterioară, fie de a nu schimba, în cazul existenței obligației legale de a modifica realitatea existentă; această voință trebuie să se îndrepte spre ceva, spre un *quid*, asupra căruia urmează să se materializeze schimbarea, modificarea pe care agentul dorește să o producă⁸.

---

⁵ A se vedea V. Dongoroz ș.a., *Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea specială*, vol. III, ediția a-II-a, Editura Academiei Române, București, 2003, p. 6.

⁶ A se vedea G. Antoniu, *Noul Cod Penal*, Editura C.H. Beck, București, 2006, p. 209.

⁷ A se vedea I. Oancea, *Drept penal. Partea generală*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971, p. 168.

⁸ A se vedea G. Antoniu, *Urmarea imediată. Contribuții la clarificarea conceptului*, în *Revista de drept penal*, nr. 1/1999, p. 33.

Dacă acest obiect va fi material (de exemplu, acțiunea îndreptată spre corpul victimei), schimbarea produsă va coincide cu o modificare a substanței obiectului; dacă obiectul va fi nematerial, schimbarea va însemna o altă realitate decât cea anterioară (o altă stare); de exemplu, dacă subiectul conduce autovehiculul cu viteză excesivă, starea de siguranță a circulației se modifică într-o stare de nesiguranță.

Obiectul material sau nematerial mai poate constitui o realitate intermediară prin care se realizează atingerea adusă valorii sociale concrete (de exemplu, prin bunul mobil spre care este îndreptată acțiunea de sustragere se aduce o leziune proprietății victimei; prin atingerea adusă corpului persoanei, se aduce atingere vieții sau integrității corporale a persoanei); alteleori, acțiunea sau inacțiunea se îndreaptă direct spre valoarea socială ocrotită pe care o lezează sau o pune în pericol (de exemplu, prin adresarea unor injurii victimei se aduce în mod direct atingere demnității acestuia), lipsind o altă realitate care să mijlocească acest efect.

6. Observațiile și concluziile din doctrină au scos în evidență multitudinea de sensuri sub care poate să se înfățișeze urmarea imediată sau rezultatul.

Astfel, este denumit rezultat atât urmarea materială, cât și cea nematerială, atât acea consecință care se înfățișează ca o vătămare efectivă a obiectului, cât și ca o amenințare, atât rezultatul concret al unei acțiuni concrete, cât și rezultatul abstract, expresie generalizată a ansamblului de rezultate concrete; atât rezultatul cu o consecință autonomă a acțiunii sau inacțiunii, cât și ca o consecință implicită acțiunii sau inacțiunii, atât un rezultat fizic, cât și un rezultat juridic (în sensul unui rezultat care se răsfrânge asupra conceptului de valoare socială)⁹.

Aceste semnificații ale rezultatului ar putea să se înfățișeze ca realități exclusive ori ca realități coexistente. De pildă, noțiunea de rezultat la care se referă elementul intelectual component al procesului psihic al vinovăției poate avea în vedere atât sensul de rezultat material, cât și cel nematerial, atât rezultatul de leziune, cât și cel sub forma punerii în pericol.

Admițând că infracțiunile ar putea să aibă urmări materiale, fie nemateriale după obiectul asupra căruia se răsfrânge acțiunea sau inacțiunea subiectului, legiuitorul ar putea să condiționeze existența incriminării fie de producerea unui tip de urmărire, fie de celălalt tip. Opțiunea legiuitorului în această privință este suverană. În raport cu obiectivele sale de politică penală, el ar putea ca în conținutul unor incriminări (cu consecințe materiale sau nemateriale) să pretindă necesitatea producerii unui rezultat, iar în alte cazuri să nu aibă o atare pretenție.

Atunci când se prevede condiția unui rezultat, acesta ar putea fi unic sau multiplu (de exemplu, la înșelăciune, legea cere să existe o inducere în eroare, dar și pricinuirea unei pagube); în acest caz, condiția producerii ambelor rezultate trebuie îndeplinite pentru existența conținutului incriminării. Cerința unui rezultat unic sau multiplu va atrage și necesitatea stabilirii legăturii cauzale în raport cu fiecare din aceste rezultate cerute de lege.

De asemenea, în conținutul incriminării ar putea fi prevăzute mai multe rezultate alternative, dintre care unele să fie materiale, iar altele nemateriale (de exemplu, la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor publice, se cere existența unei tulburări

---

⁹ A se vedea G. Antoniu, *op. cit.*, p. 34.

însemnate a serviciului - urmare nematerială sau o pagubă în patrimoniul unei persoane juridice - urmare materială.

Prin urmare, rezultatul putându-se înfățișa sub oricare din formele menționate, iar modul de incriminare depinzând exclusiv de voința legiuitorului, clasificarea de mai sus se reduce la deosebirea între infracțiuni pentru care legiuitorul pretinde o dovadă a producerii rezultatului, cu toate consecințele legate de acesta și infracțiuni pentru care o asemenea dovadă nu este cerută, existența rezultatului fiind întotdeauna presupusă.

În acest sens al diferențierii de mai sus este exclus să se considere că toate infracțiunile care au un rezultat ce se răsfrânge asupra valorii sociale ocrotite ar fi infracțiuni de rezultat sau materiale, deoarece nu în raport cu toate legea cere să se facă dovada rezultatului. Acolo unde legea nu pretinde un rezultat, nu ne aflăm în fața unor infracțiuni de rezultat, un asemenea rezultat fiind presupus de legiuitor.

7. Aspectele abordate sunt mult simplificate în *doctrina germană*, acolo unde nu există conceptul de obiect material, considerat ca fiind depășit; se folosește în schimb, noțiunea de *obiect*, care poate avea atât o existență materială, cât și nematerială, iar asupra acestuia se răsfrâng urmările materiale ori nemateriale ale acțiunii¹⁰. Deci, aceste obiecte sunt prejudiciate în mod indirect, prin intermediul consecințelor neconvenabile ale elementului material și care au o existență efectivă reală.

De asemenea, un alt autor german, Jurgen Habermas, abordează problematica acțiunii îndreptate de infractor către obținerea unui rezultat prin raportare la teza legitimării comunicative, pornind în elaborarea modelului său de la individ și opțiunile sale comportamentale în raport cu ceilalți. Pe acest plan intervine distincția între acțiunea strategică și acțiunea comunicativă¹¹.

Acțiunea strategică este caracterizată de orientarea agentului către obținerea unui rezultat, iar elementele luate în calcul sunt sistemul individual de valori și convingeri, apoi potențele individuale și condițiile favorabile ori defavorabile ale mediului social (ceilalți indivizi sunt pentru agent, din acest punct de vedere, parte a mediului).

Opusă acesteia este acțiunea comunicativă, unde agentul urmărește realizarea propriilor interese ținând seama de interesele celorlalți și, astfel, prin realizarea unui consens între toți cei implicați. Refuzul acțiunii comunicative și preferința către atingerea propriilor interese în cadrul unor raporturi de forță conducând la o stare de natură în sens hobbesian, această din urmă variantă trebuind exclusă *ab initio*.

În *doctrina italiană*, unii autori concep rezultatul numai ca un efect material, substanțial al conduitei făptuitorului, îndreptat spre un obiect material rezultat separat în timp și spațiu de acțiunea acestuia. Acest rezultat poate să apară ca un element constitutiv al infracțiunii (la infracțiunile materiale) sau ca o circumstanță agravantă¹².

În această viziune, rezultatul este orice modificare a lumii exterioare și este luat în seamă numai dacă prezintă relevanță penală. Acest rezultat poate fi fizic (distrugerea unui lucru), fiziologic (moartea unei persoane), psihologic (producerea unei injurii sau

---

¹⁰ A se vedea H. H. Jescheck, *Lehrbuch des Strafrechts*, Allgemeiner Teil, Berlin, 1988, p. 234.

¹¹ *Theorie des kommunikativen Handelns*, 1981 etc. (apud. T. Avrigeanu, *Contribuții moderne la teoria infracțiunii*, în *Revista de drept penal*, nr. 2/2001, p. 16).

¹² A se vedea G. Bettiol, *Diritto Penale*, Ottava, edizione, Padova, 1973, F. Antolisei, *Manuale di diritto penale, parte generale*, edizione nr. 13, Milano, 1994 etc. (apud. G. Antoniu, *Urmarea imediată. Contribuții*, în *Revista de drept penal*, nr.1/1999, p. 39).

calomnii); întotdeauna efectul se distinge de acțiune, adică de simpla mișcare corporală; este un *quid* separat și diferit de acțiune. Această concepție este denumită și naturalistică, deoarece privește rezultatul ca un efect natural al acțiunii, separat de acesta.

Concepției de mai sus i se opune aceea așa-zisă juridică; aceasta consideră că rezultatul constă nu dintr-o transformare substanțială a obiectului material, ci dintr-o atingere a valorii sociale ocrotite de lege. Rezultatul sub această înfățișare nu este independent de acțiune, ci inerent acesteia, existând obligatoriu în conținutul oricărei incriminări. Concepând astfel rezultatul, nu apare necesitatea stabilirii legăturii cauzale între acțiunea și urmarea produsă, aceasta fiind întotdeauna implicită acțiunii.

Autorii francezi admit, la rândul lor, existența infracțiunilor materiale și formale: primele presupun producerea unui rezultat ca o condiție a consumării infracțiunii (de exemplu, infracțiunea de omor, vătămare corporală gravă etc.), pe când celelalte sunt independente de producerea unui rezultat. Cerința normei de incriminare de a se produce un rezultat este importantă deoarece permite separarea infracțiunii consumate de tentativă. Spre deosebire de infracțiunile de rezultat, cele formale se consumă prin simpla săvârșire a acțiunii/inacțiunii (administrarea de otravă unei persoane, de natură a-i provoca moartea)¹³.

Rezultatul poate să se înfățișeze ca o vătămare efectivă sau ca o punere în pericol a obiectului. Indiferent de aceasta, orice infracțiune produce un rezultat, o tulburare în relațiile sociale; această tulburare este singura justificare a incriminării faptei (ceea ce denumea Ortolan, *le mal du dellit*). Acest rezultat poate să se înfățișeze și ca o daună pentru victimă, legitimând dreptul acesteia de a cere despăgubiri; această daună poate fi reală sau sub forma unui prejudiciu eventual; poate fi materială sau morală. Limitele legale de pedeapsă sunt independente de mărimea prejudiciului adus victimei; la individualizarea pedepsei se va avea însă în vedere și această împrejurare.

8. Corelația dintre *obiectul material* și *urmarea imediată* poate fi analizată și din punct de vedere lingvistic. Acțiunea poate fi descrisă în norma de incriminare printr-un cuvânt (cel mai frecvent printr-un substantiv provenit dintr-un verb: luarea - art. 208, divulgarea - art. 196 C.pen.), sugerând atât manifestarea exterioară cât și rezultatul (îndreptate spre obiectul material, la infracțiunile care au un astfel de obiect)¹⁴.

Cuvântul sau expresia care denumesc manifestarea exterioară se numesc *verbum regens*. Nu trebuie confundat modul de a descrie acțiunea în norma de incriminare cu modul în care se realizează efectiv. Dacă acțiunea nu poate fi descrisă decât prin cuvinte sau expresii, ea se poate realiza atât prin cuvinte (*verbis* - insulta) cât și prin scris (*scripta* - falsificarea unui înscris oficial) ori prin acte materiale (*acta* - lovire).

Uneori, în norma de incriminare este descrisă inacțiunea. Aceasta nu înseamnă a nu face nimic, ci a nu face ceea ce legea ordonă. Părerea dominantă în doctrină a rămas aceea că omisiunea capătă relevanță penală numai în legătură cu existența unei obligații legale, convenționale, naturale, prin care se impune subiectului o anumită conduită posibil de îndeplinit pentru acesta (nimeni nu este ținut la imposibil). Inacțiunea presupune lezarea unei valori sociale exterioare normei, și implicit a unui obiect material la infracțiunile de rezultat; ea nu se confundă cu simpla neascultare (disobediență).

---

¹³ A se vedea G. Stefani, G. Levasseur, B. Bouloc, *Droit penal general*, Dalloz, Paris, 1995, etc. (apud. G. Antoniu, *op. cit.*, p. 43).

¹⁴ A se vedea G. Antoniu, *Vinovăția penală*, Editura Academiei Române, București, 2002, p. 90.

